

NtVP Congres: Identiteit

Donderdag 4 juni 2020, De Werelt, Lunteren

Parallelsessies

RONDE 1

Sessie a. De rol van (culturele) identiteit in cultuursensitieve diagnostiek en behandeling: een kwestie van vertrouwen

Spreker: Simon Groen is cultureel antropoloog en senior onderzoeker bij een specialistische afdeling van GGZ Drenthe voor vluchtelingen, specialist in het culturele interview en interculturele communicatie en internationaal onderzoeker in het Cultural Formulation Interview. Zijn proefschrift ging over de culturele identiteit van getraumatiseerde Afghaanse en Irakese vluchtelingen.

- Sinds de DSM-IV maakt culturele identiteit onderdeel uit van het betrekken van culturele factoren in het psychiatrisch onderzoek. In de DSM-5 is dat uitgemond in een voorgestelde vragenlijst die bij alle patiënten kan worden afgenomen. Waarom wordt culturele identiteit zo belangrijk gevonden en wat vertelt ons dat over de psychische problemen van onze patiënten? En wat levert dat op voor de behandeling? Uit onderzoek blijkt dat informatie over culturele factoren, waaronder (culturele) identiteit, kan leiden tot meer inzicht in de diagnose, tot zelfs een aanpassing van die diagnose. Door (culturele) identiteit te betrekken in het psychiatrisch onderzoek kunnen openingen worden gevonden die helderheid verschaffen over het werkelijke probleem. En dat levert ook winst op voor het vertrouwen tussen patiënt en behandelaar.
- Gewenste voorkennis: culturele formulering
- Aanbevolen literatuur: Groen, S.P.N., Richters, A., Laban, C.J., Devillé, W.L.J.M. (2018). Cultural identity among Afghan and Iraqi traumatized refugees: towards a conceptual framework for mental health care professionals. *Culture, Medicine, and Psychiatry*, 42(1), 69-91.

Sessie b. Sekse en Gender

Sprekers: Prof.dr. Miranda Olff is hoofd van het AMC Psychotraumacentrum en directeur onderzoek en strategie bij ARQ Nationaal Psychotrauma Centrum. Editor-in-Chief: "European Journal of Psychotraumatology" Chair: "Global Collaboration on Traumatic Stress". Dr. Birit Broekman is opgeleid in het AMC, werkte vervolgens in respectievelijk het National University Hospital van Singapore en VUmc en is momenteel psychiater in OLVG en UHD in Amsterdam UMC.

- Sekse en genderidentiteit bepalen mede de reactie op trauma. Vrouwen hebben een twee tot drie keer hoger risico op het ontwikkelen van een posttraumatische stress stoornis (PTSS) vergeleken met mannen. Hiervoor zijn verschillende psychosociale en neurobiologische verklaringen. Het doel van deze sessie is inzicht te geven in sekse en gender verschillen door allerlei aspecten herin systematisch de revue te laten passeren. Bijvoorbeeld m.b.t. verschillen in allerlei basale neurobiologische stress reacties, met name ook die waar geslachtshormonen een rol spelen. Ook het sociale steun systeem speelt een belangrijke rol. Ook in de effecten van intranasale toediening van oxytocine zien we gender- en sekse verschillen met betrekking tot de preventie van PTSS symptomen en de effecten op de neurale angstreacties bij patiënten met PTSS.
- Geen specifieke neurobiologische voorkennis is vereist.

Sessie c. LHBT, trauma, en mentale gezondheid

Sprekers: Dr. Laura Baams, Universitair docent en onderzoeker, Rijksuniversiteit Groningen, Jennifer de Lange, PhD-student, Rijksuniversiteit Groningen, Hugo Konz is psychiater, NtVP psychotraumatheapeut en medisch antropoloog. Hij werkt bij i-psy Amsterdam op een polikliniek voor culturele psychiatrie, waaronder ook het i-psy LGBTI-team.

- Een lange traditie van sociologisch en psychologisch onderzoek laat zien dat lesbische, homo, en biseksuele personen meer psychiatrische stoornissen hebben dan heteroseksuele personen, zoals depressie, angststoornissen, en misbruik van middelen of verslaving. In deze presentatie worden deze verschillen onderzocht in de context van traumata tijdens de kindertijd. (Laura Baams) LHBT-jongeren hebben een grotere kans op het ontwikkelen van suïcidale gedachten door het ervaren van stress en traumatische ervaringen rondom hun seksuele oriëntatie en gender-

NtVP Congres: Identiteit

Donderdag 4 juni 2020, De Werelt, Lunteren

identiteit. In deze presentatie worden ervaringen van LHBT jongeren met betrekking tot geestelijke gezondheidszorg en de opzet van een online interventie gericht op LHBT jongeren met suïcidale gedachten besproken (Jennifer de Lange). LHBTI-ers met een biculturele en/of vluchtelingenachtergrond, kunnen worden geconfronteerd met meerdere niveaus van stigma en minority stress (intersectionaliteit). Vooral LHBTI-vluchtelingen hebben vaak meerdere traumatische ervaringen meegemaakt, door direct geweld of vervolging vanwege hun seksuele geaardheid of genderidentiteit. Wat zijn belangrijke thema's en contextuele aspecten binnen de behandeling, die extra aandacht verdienen bij onze doelgroep? (Hugo Konz)

Sessie d. Iedereen wil iemand zijn (veelplegers en traumata)

Spreker: Erik Jongman is psychotherapeut en bijna 30 jaar werkzaam met jongeren en jongvolwassenen met ernstige gedragsproblemen en hun gezinnen.

- Veelplegers werden tot voor kort vooral behandeld voor hun delicten. Zij moesten eerst verantwoording nemen voor hun daden. Dan was er soms nog ruimte voor hun slachtofferschap of andere problematiek. Tegenwoordig staan hun trauma's en sociaal-emotionele problematiek naast hun ouderschap meer en meer op de voorgrond. Complicerend bij hun behandeling is dat zij door hun vaak zeer gebrekkige identiteitsontwikkeling nauwelijks weten wie zij zijn en waar zij heen willen met hun leven. Toch zitten daar de aanknopingspunten tot werkelijke verandering.

Sessie e. Afsluiten van behandeling: karaktertrekken die in de weg zitten.

Sprekers: Dr. Michel Reinders werkt bij GGZinGeest te Amsterdam op de Polikliniek Psychosomatiek en als praktijkopleider. Hij publiceert op het gebied van psychosomatiek en over organisatorische aspecten van de GGZ. Katja Boot MSc, GZ-psycholoog in opleiding tot Klinisch psycholoog, GGZ inGeest, Zorglijn Persoonlijkheidsstoornissen, Hoofddorp

- Therapeuten zijn doorzetters en empathische mensen. Deze eigenschappen zijn een belangrijke basis om patiënten met vaak ingewikkelde problemen te helpen. De keerzijde van deze karaktertrekken leidt er toe dat therapeuten soms doorgaan met behandelen terwijl de therapie niets meer oplevert. Dat is uiteindelijk weinig efficiënt en doet patiënten tekort die al dan niet wanhopig wachten om een behandeling te starten maar voor wie geen plek is in de caseload. Wat maakt het moeilijk om op een gegeven moment en punt achter een behandeling te zetten? In deze workshop proberen we antwoord te geven op deze vraag en tips te geven over hoe de therapeut een langdurige behandeling kan afsluiten.
- Literatuur: Reinders, M. & Boot, K. (2020): Kortere behandelen of efficiënter? , ter publicatie aangeboden. Arts, W. & Reinders, M. (2012) Het afsluiten van eindeloze behandelingen, Gedragstherapie, 405-416.

Sessie f. Gevallen Held: Een antropologische kijk op veteranenidentiteit bij uitzendgerelateerde klachten en herstel

Sprekers: Yvon de Reuver is antropoloog en werkzaam bij het Kennis- en Onderzoekscentrum van het Veteraneninstituut, bezig met promotieonderzoek naar hoe veteranen hun identiteit vormgeven en welke rol de door hen ervaren publieke opinie hierin speelt. Nadine Goeree is antropoloog en werkzaam bij Arq, Centrum '45 aan het promotieonderzoek Duurzaam Beter. Dit onderzoek richt zich op de sociale ecologie van veteranen met uitzendgerelateerde klachten en het thuisfront.

Joris Haagen (1981) is psycholoog, senior beleidsadviseur en postdoc onderzoeker bij ARQ Kenniscentrum Impact. Zijn focusgebieden zijn: uitzendgerelateerde pathologie na militaire en humanitaire missies, veteranenzorg en gezondheid.

- In deze sessie leren deelnemers meer over veteranen met uitzendgerelateerde problematiek, de wijze waarop veteranenidentiteit zich manifesteert en diens invloed op hulpzoekgedrag en herstel. Hiervoor wordt gebruik gemaakt van nieuwe antropologische inzichten en wetenschappelijke literatuur. Daarnaast wisselen de deelnemers (zorg)ervaringen uit over de manifestatie en rol van identiteit in gezondheid en herstel aan de hand van diverse stellingen.

NtVP Congres: Identiteit

Donderdag 4 juni 2020, De Werelt, Lunteren

RONDE 2

Sessie g. De invloed van schema's en modi op identiteit en traumaverwerking

Spreker: Hannie van Genderen is klinisch psycholoog en supervisor en opleider schematherapie en cognitieve gedragstherapie. Zij is als psychotherapeut werkzaam in een zelfstandige praktijk en eigenaar van Van Genderen Opleidingen B.V.

- Traumaverwerking wordt bepaald door een aantal factoren, die deels wel en deels niet te beïnvloeden zijn. Een belangrijke factor is of iemand genoeg veerkracht heeft om deze ervaringen te verwerken op cognitief-, emotioneel- en gedragsmatig niveau. Schematherapie heeft het in dat kader over de gezonde volwassene modus van een persoon. Cliënten met een persoonlijkheidsstoornis hebben die kant in zichzelf onvoldoende kunnen ontwikkelen, omdat in hun jeugd een aantal basisbehoeften (zoals veiligheid, waardering of autonomie) niet vervuld zijn en/of zij traumatische ervaringen hebben meegemaakt. Daardoor ontwikkelen zich disfunctionele schema's, copingstrategieën en modi, die de ontwikkeling van een eigen identiteit hebben belemmerd.
- Doel: In deze workshop zullen we in de eerste plaats leren ontdekken hoe schema's en modi de vorming van een evenwichtige identiteit belemmeren en daardoor de verwerking van trauma's in de weg kunnen staan. Vervolgens zullen we onderzoeken hoe methodieken vanuit de schematherapie het ontwikkelen van een sterkere gezonde volwassene kunnen bevorderen en daarmee de verwerking van trauma's kunnen bevorderen.
- Voorkennis: Basiskennis op het gebied van schematherapie
- Literatuur: Genderen, H. van, Jacob, G. & Seebauer, L., Patronen doorbreken, Negatieve gevoelens en gewoonten herkennen en veranderen. Amsterdam: Uitgeverij Nieuwezijds.

Sessie h. Zinnige Zorg: Navolging en implementatie van richtlijnbehandeling voor PTSS

Sprekers: Maartje Schoorl is klinisch psycholoog en universitair hoofddocent op de afdeling Klinische Psychologie van de Universiteit Leiden. Daarnaast is zij werkzaam op de TOPGGZ afdeling Psychotrauma van PsyQ, en als hoofdopleider van de GZ- en de KP-opleiding. Bestuurlijk is zij actief als voorzitter van de Opleidingsraad, en als bestuurslid van de NtVP. Lise Rijnierse is programmaleider Zinnige Zorg GGZ bij het Zorginstituut Nederland, Diemen

- Samen met partijen in de zorg onderzoekt Zorginstituut Nederland waar mogelijkheden zijn voor verbeteringen in het zorgtraject voor mensen met een posttraumatische stress-stoornis (PTSS). Er zijn aanwijzingen dat de kwaliteit en doelmatigheid van zorg voor patiënten in het zorgtraject PTSS nog beter kan. Gekozen is om het hele zorgtraject onder de loep te nemen – van diagnose tot behandeling en het traject daarna. Dit maakt het makkelijker om concrete verbeteracties te formuleren. Projectleider Lise Rijnierse geeft overzicht van het eerste verkennend onderzoek naar de navolging van de richtlijnen voor PTSS-behandeling in diverse Nederlandse zorginstellingen (big data). In het kader van de IMPACT trial worden resultaten gepresenteerd van onderzoek naar factoren die succesvolle implementatie van evidence-based behandelingen in de praktijk kunnen belemmeren en bevorderen (Maartje Schoorl). Samen met deelnemers vanuit het werkveld worden de resultaten bediscussieerd en een aanzet gedaan naar strategieën ter bevordering van richtlijnimplementatie.

Sessie i. Herwinnen van de lichamelijke identiteit bij complex trauma

Sprekers: Henriëtte van der Meijden-Kolk, GZ-psycholoog, Psychomotorisch Therapeut, Haptotherapeut en EMDR practitioner in eigen Praktijk Belloods. Ervaring in traumabehandeling bij kinderen, jeugd en volwassenen. Docent en Supervisor aan de Masteropleiding PMT. Marco Mulder, leraar lichamelijke opvoeding en psychomotorisch therapeut. Is werkzaam als hogeschool docent op de opleiding psychomotorische therapie, Windesheim, Zwolle. Heeft 30 jaar gewerkt als psychomotorisch therapeut in de GGZ en jeugdzorg. met speciale aandacht voor de behandeling van

NtVP Congres: Identiteit

Donderdag 4 juni 2020, De Werelt, Lunteren

(complexe) ptss in psychomotorische therapie. Momenteel wordt hij als generalist pmt ingezet in verschillende vakken, waaronder bewegings- en lichaamsgerichte methodieken, interventie en supervisiebegeleiding.

- In de workshop wordt besproken wat de impact van complex trauma kan zijn op de lichamelijke door beschadiging en dissociatie. We bespreken hoe Psychomotorische Therapie (PMT) in de traumabehandeling aangrijpt bij dit lichamelijke aspect. In de heling van trauma wordt gestreefd naar integratie van denken, voelen en handelen, opdat de cliënt weer de regie heeft over zichzelf. Vanuit de PMT is het aangrijpingspunt daarbij bewegen en lichamelijkeheid. Door exposure van het ervaren van de eigen lichamelijkeheid in kracht, (ont)spanning, maar ook pijn en last herwint de cliënt zijn lichamelijke identiteit. In de workshop wordt via die exposure toegewerkt naar een combinatie van PMT en EMDR, hetgeen een vruchtbare samenwerking oplevert. In de workshop wordt gebruik gemaakt van voorbeelden van de ervaringsgerichte interventies.
- Ruime ervaring in werken met complex trauma is gewenst.
- Aanbevolen artikel: 'Imaginaire Confrontatie in Actie'
(<https://fvb.vaktherapie.nl/download/?id=105539&download=1>)

Sessie j. SIGS

Iedere Special Interest Group (SIG) zal zich tijdens een interactieve sessie of workshop buigen over de huidige stand van zaken, prangende vragen of dilemma's en *future directions* binnen het veld. De opbrengsten (bijv. factsheet, artikel of blog) van de bijeenkomst tijdens het congres kunnen gedeeld worden via de NtVP mediakanalen. Iedereen met interesse is welkom om zich aan te melden en met collega-experts te brainstormen en samen te werken. Gedetailleerde informatie over de inhoud van iedere SIG-bijeenkomst zal volgen. SIGs:

- Geüniformeerden met psychotrauma en forensische problematiek (Yolande Kat)
- Opvang en vroege interventies (Lucy Dijkman & Susanne van Buschbach)
- Culturele diversiteit (Samrad Ghane)
- Young Minds (Karlijn Schols en Chris Hoeboer)
- Traumatische rouw (Marie-José van Hoof)
- Huiselijk geweld & slachtoffers van mensenhandel (Tineke de Ruijter)
- Ouderen & Psychotrauma (Jeannette Lely)
- Behandeling van PTSS met ernstige (co-morbide) problematiek en dissociatieve stoornissen

Sessie k. 'Hoe afwijkend mag je zijn?', moreel beraad in de forensische psychiatrie.

Spreker: Swanny Kremer werkt als onderzoeker en ethicus in FPC Dr. S. van Mesdag. Zij is filosoof en doet promotieonderzoek naar de eventuele effecten van moreel beraad op de professionalisering van medewerkers in de forensische psychiatrie.

- Sluit je ogen en stel voor dat je een schip ziet, de 'Theseus'. De naam geeft het schip een identiteit. Door de tijd verandert het schip. Een gat in de bodem (een trauma) wordt gedicht, een gebroken mast gerepareerd. Na 100 jaar is alles vervangen. Is het nog wel het originele schip? Ook de mens is continu aan verandering onderhevig. Onze cellen veranderen, maar ook de inzet in behandeling is vaak verandering. Zeker in de forensische psychiatrie! Is de inzet van behandeling eigenlijk verandering van iemands identiteit? De workshop starten we met een korte filosofische inleiding op het thema identiteit en trauma. Vervolgens bespreken we gezamenlijk een dilemma uit de forensische praktijk dat te maken heeft met identiteit(sverandering) met behulp van de structuur van een moreel beraad. Deze workshop is interessant voor iedereen die graag handvatten krijgt voor het omgaan met de vaak ingewikkelde morele vragen uit de dagelijkse praktijk.

NtVP Congres: Identiteit

Donderdag 4 juni 2020, De Werelt, Lunteren

Sessie I. Beeldende therapie bij volwassenen met PTSS

Spreker: Karin Alice Schouten is beeldende kunstenaar (Kunstacademie Enschede, 1984), geregistreerd Beeldend Therapeut (Hogeschool van Utrecht, 1992), Master of Art Therapies (Hogeschool Zuyd, Heerlen, 2013). Als beeldend therapeut werkt zij met getraumatiseerde volwassenen bij Stichting Centrum '45, Diemen. Zij is onderzoeker beeldende therapie en PTSS en publiceert en presenteert regelmatig nationaal en internationaal.

- Beeldende therapie bij PTSS is gericht op traumaverwerking, verminderen van PTSS klachten, en versterken van psychische gezondheid, zoals het versterken van zelfbeeld en zelfvertrouwen. Veel patiënten met PTSS hebben een negatief zelfbeeld, weinig zelfvertrouwen en gevoel van verlies van autonomie en (emotionele) controle. Zelf handelen, doen en ervaren in beeldende therapie heft het gevoel van machteloosheid op, versterkt autonomie, vergroot het gevoel van controle en het gevoel van eigenwaarde. In deze workshop wordt uitleg gegeven over beeldende therapie bij PTSS – over werkzaamheid, onderzoek en praktijk. In het ervaringsgerichte gedeelte van de workshop ligt de focus op zelfbeeld en identiteit. Doel: vergroten van kennis over werkzaamheid, onderzoek en praktijk van beeldende therapie bij PTSS.
- Voorkennis over PTSS is welkom, voorkennis over beeldende therapie is niet nodig, en je hoeft niet te kunnen tekenen of creatief te zijn om deel te nemen aan deze workshop.